Opinnäytetyö (AMK)

Musiikin koulutusohjelma

Musiikkipedagogi

2011

Timo Antero Turunen

A. NOTTE DI PASSIONE – ITALIALAISEN MUSIIKIN ILTA

B. RETKI TULEVAISUUTEEN

– Lastenooppera taidekasvatusprojektina

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Musiikikin koulutusohjelma | Musiikkipedagogi

2011 | 24

Ohjaajat: Lilia Varnas, Soili Lehtinen, Vesa Kankaanpää

Tekijä: Timo Antero Turunen

RETKI TULEVAISUUTEEN – LASTENOOPPERA TAIDEKASVATUSPROJEKTINA

Opinnäytetyöni koostuu taiteellisesta sekä kirjallisesta osuudesta. Taiteellisen osuuden toteutin yhdessä Talvi-Maaria Turusen kanssa joukuussa 2010. Järjestimme Italialaisen musiikin illan, Notte di Passione, jonka ohjelma koostui italialaisista lauluista sekä ooppera-aarioista ja duetoista. Pianistina toimi Elina Ukkonen.

Opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa tutustun erilaisiin taidekasvatusprojekteihin oopperan muodossa. Omakohtaisen kokemuksen tuo lastenooppera Tulevaisuuden retki – Turku 3011, jossa olin laulusolistina mukana. Se oli taidekasvatusprojekti jossa lapset itse tekivät oopperaa säveltäen, kirjoittaen ja lavastaen sitä. Lopputulos esitettiin Turun kouluissa ja Turun musiikkijuhlilla ammattimuusikoiden ja -laulajien voimin.

Työni alussa pohdin taide- ja taitoaineiden tärkeyttä lasten tasapainoiselle koulutyölle. Taidekasvatuksella on tärkeä rooli sekä kulttuurin ja taiteen tuntemuksessa että myös sosiaalisten taitojen ja itsetuntemuksen kasvattajana. Lisäksi taideaineet tarjoavat väylän luovuuden ja tunteiden ilmaisuun.

Alun pohjustuksen jälkeen siirryn taidekasvatusprojekteihin ja erityisesti projektiin jossa olin itse osallisena. Pohdin, saavutettiinko kyseisen projektin taide- ja kulttuurikasvatuksellinen tavoite ja saatiinko sen avulla lapset innostumaan oopperasta. Suoraan lapsilta kerätyn aineiston pohjalta tarkastelen, mitä mieltä lapset olivat teoksesta ja onko oopperaa edes tarpeellista tuoda kouluihin.

Projektin tärkeintä antia olivat työpajat joissa lapset oopperaa tekivät ja ideoivat. Työpajojen arvo lasten luovuuden ja itsensä ilmaisemisen väylänä oli merkittävä.

Lopuksi pohdin omia tuntemuksiani lastenoopperaprojekteista joissa olen itse ollut mukana.

ASIASANAT:

Ooppera, luovuus, taidekasvatus, taidekasvatusprojektit

BACHELOR´S THESIS | ABSTRACT
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme: Music | Specialisation: Music Pedagogue

Completion of the thesis: Autumn 2011 | Total number of pages: 24

Instructors: Lilia Varnas, Soili Lehtinen, Vesa Kankaanpää

Author: Timo Antero Turunen

TRIP TO THE FUTURE – CHILDREN'S OPERA AS AN ART EDUCATION PROJECT

My thesis consists of both an artistic and a written part. I arranged the artistic part in December 2010 with Talvi - Maaria Turunen. We managed together a night of Italian music, a little concert called ”Notte di Passione”. The program included Italian songs, duets and opera arias. Our pianist was Elina Ukkonen.

In the written part of my thesis I examine different types of art education projects from the point of view of opera. I bring in a personal experience through ”Tulevaisuuden retki -Turku 3011”, a children's opera in which I worked as a soloist. This opera was an art education project in which children self participated by composing, writing and preparing staging. The end result was performed in many elementary schools of Turku by professional musicians and singers.

In the beginning of my work I discuss schools' art- and skill subjects and their importance to children's balanced and healthy school life. Art education has a significant role in both cultural and art knowledge as well as in bringing up children's social skills and self-knowledge. In addition, art subjects offer a safe way to express creativity and feelings.

After discussing art education in general I move into art education projects and especially into the one I worked with. I examine, whether the educational objectives, both artistic and cultural, of this project were fullfilled and whether the children got interested in or enthusiastic about opera. By the basis of material collected straight from children who saw the opera, I explore children's opinions of it and discuss whether it is necessary in the first place to bring opera into the schools.

One of the most essential issues of the project were the work-shops where children themselves could get involved in and ”brainstorm” with the opera. The value of the work-shops as a children's channel to create and express themselves was very significant.

In the end, I reflect my personal feelings about those children's opera projects I have been involved in.

KEYWORDS:

Opera, creativity, art education, art education projects

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ....4
1JOHDANTO....5
2TAIDE- JA TAITOAINEET – TÄRKEÄ OSA MONIPUOLISTA KOULUTYÖTÄ....7
3 TAIDEKASVATUSPROJEKTEISTA....10
3.1 Miksi tarjota lastenoopperaa....10
3.1.1 Robin Hood, luova tutkimusmatka oopperaan....10
3.1.2 Koululaisoopperat....11
4 TULEVAISUUDEN RETKI TAIDEKASVATUSPROJEKTINA....12
4.1 Luovuus irti työpajoissa....12
4.1.1 Librettotyöpajat....13
4.1.2 Sävellystyöpajat....13
4.1.3 Lavastustyöpajat....14
5 LASTEN TUNTEMUKSET TULEVAISUUDEN RETKESTÄ JA OMAT KOKEMUKSET LASTENOOPPERAN TEKEMISESTÄ....15
6 LOPUKSI....19
LÄHTEET....20

LIITTEET

LIITE 1. Käsiohjelma Tulevaisuuden retki – Turku 3011 (kouluesitykset)

1 JOHDANTO

Viime vuosikymmeninä oopperan kohdeyleisöajattelu ja teoksen spesifioiminen jollekin tietylle yleisölle on laajentunut ja profiloitunut. Esittävän taiteen aloista ooppera on mitä monimuotoisin ja monien eri taiteenalojen kombinaatio. Nykyään on useita oopperoita jotka on sävelletty lapsia, varhaisnuoria ja koko perhettä ajatellen. Esimerkkejä voidaan löytää jo klassismin ajalta. Monet Mozartin oopperat ovat kokonaisvaltaisia kulttuurielämyksiä koko perheelle ja useat asiantuntijat (säveltäjät, oopperoiden johtajat, kapellimestarit, musiikkikriitikot) suosittelevat juuri Taikahuilua ensimmäiseksi oopperakokemukseksi.

Tehtäessä lastenoopperaa ei ole syytä aliarvioida lapsiyleisön vastaanotto- ja suodatuskykyä. Lastenoopperan tarkoitus ei mielestäni ole musiikiltaan ja ilmeeltään olla yksinkertaista ja yksinkertaistavaa. Se voi olla aivan ”oikeata oopperaa” suurine draamoineen, vauhdikasta toimintaa tai karrikoivaa lavatoimintaa. On tärkeätä tarjota monipuolisia taiteellisia elämyksiä ja tehdä siitä kiinnostavaa. Juuri tällä tavalla luodaan tulevaisuuden oopperayleisöä.

Opinnäytetyöni koostuu kahdesta osasta, jotka eivät keskenään ole yhteydessä toisiinsa. Taiteellinen osio oli joulukuussa 2010 pidetty Notte di passione-konsertti yhdessä Talvi-Maaria Turusen kanssa. Konsertti sisälsi italialaisia lauluja ja ooppera-aarioita. Koen kyseisen ohjelmiston olevan itselleni luontevaa ja äänelleni sopivaa laulettavaa. Hienojen laulujen, autenttisten puitteiden ja lahjakkaiden kollegoiden myötävaikutuksella oli helppoa heittäytyä täysin tunteen vietäväksi. Konsertissa meitä säesti pianisti Elina Ukkonen ja konserttipaikkana toimi italialainen ravintola Sergios. Asiantuntijaohjaajana taiteellisessa työssä toimi lauluopettajamme Lilia Varnas.

Kirjallisessa osuudessa pohdin lasten taide- ja kulttuurikasvatusta ja miten lastenoopperat tukevat sitä. Pohjaa lasten monipuoliselle kulttuurikasvatukselle luodaan ensisijaisesti omissa perheissä, mutta tärkeä rooli on myös koulujen taide- ja taitoaineiden opettajilla, sekä taidekasvatusprojekteja järjestävillä yhdistyksillä ja instituutioilla. Lastenoopperoiden kohdalla ydinkysymys on: miksi ja miten ooppera pitäisi tuoda lähelle lapsia.

Omakohtaisen kokemuksen opinnäytetyöni kirjalliseen osioon tuo lastenooppera *Tulevaisuuden retki – Turku 3011.* Kyseisessä produktiossa olin itse laulusolistina mukana.

Olin jo ennen tätä teosta tehnyt lastenoopperaa, sekä modernia atonaalista kamarioopperaa. *Tulevaisuuden retki – Turku 3011* syntyi lasten luovuuden tuloksena erinäisissä työpajoissa Turun kouluissa. Luovassa työilmapiirissä lapset itse ideoivat, kirjoittivat ja visualisoivat oopperaa. Ideana oli tuottaa lasten omatekemää oopperaa lapsille.

Käytän työssäni lähteinä lasten omia kommentteja *Tulevaisuuden retki*-oopperasta. Niiden perusteella pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Saavutettiinko kyseisen projektin taide- ja kulttuurikasvatuksellinen tavoite ja saatiinko sen avulla lapset innostumaan oopperasta? Lisäksi peilaan mielipiteitäni näihin aiheisiin yleisen taidekasvatuksen ja muihin taidekasvatusprojekteihin tutustumiseni pohjalta.

2 TAIDE- JA TAITOAINEET – TÄRKEÄ OSA MONIPUOLISTA KOULUTYÖTÄ

Taiteen tulkinta on henkilökohtainen asia ja se mitä toinen mieltää taiteeksi, voi toiselle olla jotakin aivan muuta. Oli kyseessä sitten Puccini tai Popeda, on tärkeää esitellä kasvavalle lapselle taiteen laaja kirjo ja tarjota mahdollisimman erilaisia elämyksiä ja näkemyksiä. Jos taiteeseen, tässä opinnäytetyössäni lastenoopperaan, ei tutustuisi nuorella iällä, niin olisiko myöhemminkään valmis kohtaamaan oopperaa? Tämä sama koskee taidetta yleensäkin: jos lapsi ei saa taidekasvatusta, miten hän aikuisena pystyy kohtaamaan taidetta?

Nykyaikana lapset kasvavat pelien, sosiaalisen median ja pop-kulttuurin vaikutuksen alaisina. Jos perheissä ei kiinnitetä huomiota erilaisen kulttuurin ja taidetarjonnan esittelyyn, jää tämä vastuu koulujen pedagogeille ja sen taideaineiden opettajille.

Taide- ja taitoaineiden tuntimäärä peruskouluissamme on tällä hetkellä vähäinen verrattuna tietoaineisiin. Opinnäytetyöni tarkoitus ei ole verrata tieto- ja taideaineita keskenään, tai lähteä miettimään kumpi on toista tärkeämpää. Ei ole myöskään oikeutettua nostaa toista oppiainesta toisen yläpuolelle, vaan käsitellä kaikkia tasavertaisina. Tällä hetkellä tämä tilanne ei toteudu. Useiden tutkimusten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että suomen kouluissa voidaan huonosti. Voisiko huonoon kouluviihtyvyyteen syynä olla taide- ja taitoaineiden vähentäminen? Taideaineet antavat mahdollisuuden purkaa paineita luovuuteen ja ilmaista itseään. Onko taito- ja taideaineiden (perusopetuksessa: kotitalous, kuvataide, käsityö, liikunta ja musiikki) tuntimäärää enää mahdollista vähentää? Millaiset seuraukset sellaisilla toimilla olisi? Lapset saattaisivat erkaantua monista taidemuodoista, jolloin niiden kohtaaminen myöhemmin olisi hankalaa ja kulttuurikäsitystä ohjailisi yleinen valtavirta. Taitoaineiden vähetessä elämään valmistavat taidot jäisivät vähemmälle opettelulle ja näin ollen paljon puhuttu nuorten ”uus'avuttomuus” voisi kasvaa entisestään.

Myös opettajat ovat alkaneet erkaantua tiettyjen aineiden opetuksesta. Näitä aineita ovat esimerkiksi musiikki, tekstiili- ja tekninen työ ja kuvataide. Kyseessä ovat juuri ne aineet, joiden avulla koululaisten jaksamista voidaan helpottaa ja pahoinvointia poistaa. Tähän osasyynä ovat kyseisille aineille ohjattavat pienenevät resurssit, samoin kuin myös se, että opettajankoulutuksessa viimeisen parinkymmenen vuoden aikana taito- ja taideaineiden osuutta opetuksessa on jatkuvasti vähennetty. (Staili 2011.)

Miksi taide- ja taitoaineet sitten ovat tärkeitä koulutyössä ja osana lasten kasvua? Jo 1900-luvun alusta asti on koulukasvatuksen päämääränä ollut lapsen ja nuoren kokonaispersoonallisuuden kasvun tukeminen (Opetushallitus 2011). Olen itse kokenut että taitoaineet antavat valmiuksia omatoimisuuteen, kun taas taideaineet ruokkivat mielen estetiikkaa.

Opetushallituksen *Taide ja taito- kiinni elämässä!* julkaisussa todetaan että tärkeän ja sivistävän tietotaidon lisäksi lapsi tarvitsee virikkeitä myös taidoilleen, tunne-elämälleen ja asenteilleen. Taitojen ja taiteiden oppimiseen liittyy vahvasti kehollisuus, fyysisyys, käsillä tekemisen taito sekä luovuuden ja aistihavaintojen käyttäminen. (Opetushallitus 2009.) Juuri taide- ja taitoaineiden elementit sekä niiden tarjoamat haasteet ja luovuus täydentävät koko oppimisprosessin kokonaisvaltaisuutta.

Taide- ja taitoaineiden tärkeimpiä tehtäviä on se, mitä ne opettavat oppilaalle hänestä itsestään ja hänen omasta persoonallisuudestaan. Suomen taito- ja taideaineiden opettajajärjestö liiton, Stailin, kotisivuilla todetaan: ”Taito- ja taideaineiden oppituntien rakenteet ja opetusmenetelmät vahvistavat luovuutta ja tuottavat yhteisöllisyyden kokemuksia ja ryhmässä toimimisen taitoja mahdollistaen turvallisen tutustumisen niin omaan itseen kuin luokkatovereihin. Tunneilla harjoitellaan yhdessä tekemisen taitoja ja vapaan luovan prosessin hallintaa sekä rohkaistaan kokeilemaan ja menemään tilanteisiin, joihin ei ennalta ole tiedossa oikeita tai vääriä vastauksia, vaan rajattomat mahdollisuudet löytää uutta” (Staili 2011).

Itse olen havainnut kärsineeni yläkoulu vaiheessa, ja vielä myöhemminkin, lievästä keskittymisvaikeudesta ja mm. tietoaineet tuottivat tämän vuoksi vaikeuksia. Olen ajatellut juuri taide- ja taitoaineilla olleen kohdallani koulutyötä tasapainottava ja edesauttava vaikutus. Kirjasta opiskelun ja opetuksen seuraamisen sijaan oli vapaus heittäytyä luovaan toimintaan, joko soittamiseen, piirtämiseen, tai sitten käsillä tekemiseen. Tämä sai ajatukset taas kasaan, unohtamaan hetkeksi muun koulutyön ja yrittämään enemmän seuraavalla lukuainetunnilla. *Nuoret ja taide* kirjassa todetaan taideaineiden opettavan

keskittymistä, antavan eväitä elämänhallinnalle ja lisäävän aktiivisen ja mielekkään toiminnan kautta nuorten hyvinvointia (Karppinen ym. 2008, 7).

Luovuus ja oppiminen ovat aina vahvasti sidoksissa toisiinsa ja mielestäni osia taitoaineista on läsnä myös tietoaineissa. Onhan äidinkielen opiskelu kieliopin lisäksi myös runoutta, teatteria ja tutustumista kirjallisuuden merkkiteoksiin. Stailin sivuilla argumentoidaan tieto- ja taideaineiden vastakkainasettelu: ”On kuitenkin syytä muistaa, etteivät elämän ongelmat aiheudu tiedon puutteesta vaan tunne-elämän ristiriidoista. Elämän kriisit eivät ratkea logaritmitaulukkoa tutkimalla tai ruotsinkielen epäsäännöllisiä verbejä muistelemalla. Sen sijaan ilmaisuaineet antavat hyviä välineitä niiden ratkaisuun” (Staili 2011).

Oppimisprosessin yhteydessä pitää muistaa että oppilaat ovat persoonia ja erilaisia. Se mikä on toiselle mielekästä, voi olla toiselle lähes vastenmielistä. Toiselle oppilaalle tiedollinen oppiminen, esimerkiksi matematiikan opiskelu, on luova prosessi. Toinen taas kokee luovuudeksi juuri kuvataiteen ja toteuttaa näin oppimisen esteettistä puolta.

Ideaalilähtökohta olisi että lapsen mielenkiinnon kohteet selviäisivät heti alakouluvaiheessa. Opetuksen alkamisesta lähtien häntä tuettaisiin ja hyvien pedagogien ohjauksessa hän voisi kehittää vahvuuksiaan. Tällainen visio taitaa olla utopiaa ja olisiko sittenkään hyvä varhaislapsuudesta lähtien kehittää vahvuuksiaan vain jotain tiettyä päämäärää varten, joko koulutyön tai harrastuksen merkeissä? Tällaisella toiminnalla voisi olla kauaskantoiset merkitykset, jossa henkilöstä tulisi kovissa suorituspaineissa oleva suorittaja. Kuten luovuuden ja lahjakkuuden tutkija, kasvatustieteiden professori Kari Uusikylä toteaa, ei yhdestäkään lapsesta pitäisi tarkoituksellisesti ryhtyä kouluttamaan luovaa neroa. Lopputuloksena on todennäköisesti ahdistunut suorittaja, jonka luovuus on tapettu (Uusikylä 2001, 16).

Mielenkiintoista on seurata tulevaisuuden linjauksia taide- ja taitoaineiden opetuksesta ja tuntimääristä. Staili on perustettu vuonna 2007 ja se tekee tärkeää työtä taide- ja taitoaineiden puolestapuhujana. Tärkeää työtä tekevät myös useat instituutiot ja yhdistykset, jotka panoksellaan tarjoavat lapsille taidekasvatusprojekteja ja antavat korkealaatuisia taide-elämyksiä esimerkiksi oopperan muodossa.

3 TAIDEKASVATUSPROJEKTEISTA

3.1 Miksi tarjota lastenoopperaa

Miten ooppera edistää lasten taidekasvatusta ja miksi sen pitäisi olla osa lapsuuden kokemuksia?

Mielestäni henkilöt oopperan takana toimivat taidekasvattajina ja itse oopperateos toimii hyvänä kulttuurikasvattajana. Kulttuurikasvatuksellisesta näkökulmasta lastenooppera on hyvä keino tutustuttaa lapset oopperaan. Näin saadaan luotua tulevaisuuden yleisöpohjaa ja tarjotaan useimmille lapsille ensimmäinen oopperakokemus sekä samalla uusi kulttuurielämys.

Suomessa mm. Kansallisooppera esittää lapsille ja nuorille suunnattua oopperaa ja tämän lisäksi toteuttaa yhteistyössä koulujen kanssa erilaisia taidekasvatusprojekteja. Projektien päämääränä on taiteellinen elämys, jonka sivutuotteena lapset pääsevät käyttämään luovuuttaan sekä opettelemaan uusia työskentelytapoja. Suomen Kansallisoopperalla erilaisia taidekasvatusprojekteja on useita. Yksi malli on ”Luova tutkimusmatka oopperaan”. Tässä mallissa ideana on perehdyttää opettajat tai ryhmänvetäjät mm. oopperateoksen maailmaan. Tämän jälkeen koulutyössä tutustutaan tausta-aineistoihin, ja lopulta ryhmä käy katsomassa esityksen. (Kansallisooppera 2011.)

3.1.1 Robin Hood, luova tutkimusmatka oopperaan

Tammikuussa 2011 Kansallisoopperassa sai ensiesityksensä Jukka Linkolan kahdeksas ooppera, erityisesti seikkailuikäisille pojille suunnattu Robin Hood. Kunnianhimoinen projekti tehdä koulupojistakin oopperan kuluttajia oli haastava taidekasvatusprojekti. Kansallisoopperan lisäksi hanketta oli tukemassa myös Suomen Kulttuurirahasto, joka kustansi 7000 peruskoulun seitsemäsluokkalaista Helsinkiin katsomaan kyseistä oopperaa.

Kansallisooppera koulutti opettajat valmistautumaan retkeen äidinkielen, liikunnan ja musiikin tunneilla. Tarkoitus oli perehdyttää oppilaat esitettävän teoksen sisältöön ja myös oopperaan taidemuotona yleensä, eli kyseessä oli ”luova tutkimusmatka oopperaan”.

Robin Hood oli varsinkin varhaisteini-ikäisille pojille suunnattu uusi ooppera. Tämä näkyi erityisesti oopperan toiminnallisessa ilmeessä ja ohjauksessa. Olennaista Robin Hoodin

kohdalla oli oopperan vauhti ja visuaalisuus. Robin Hoodista uutisoitiin laajasti eri medioissa ja Yle Teema esitti sen myös tuoreeltaan televisiossa. Rondossa todettiin että ”Tytöt saa helposti balettiesityksiin, mutta poikien saaminen katsomoon ei ole helppoa” (Rondo 1/2011 Auli Räsänen, 8).

Onko tämä sitten ainoa keino tulevaisuuden oopperayleisön haalimiseksi? Kuluttajien kysyntään on vastattava ja tämän taideprojektin lopputulosta pidän itse onnistuneena. Eräs taidekasvatusprojektiin luokkansa kanssa osallistunut ja Robin Hoodin katsomassa käynyt opettaja kertoi oopperamatkan parantaneen yhteishenkeä, lisänneen oopperatietoutta ja poistaneen ennakkoluuloja (Ooppera sanomat 2011 Minna Lindgren, 21).

3.1.2 Koululaisoopperat

Toinen Kansallisoopperan taidekasvatusprojektimuoto on koululaisoopperat. Tämän kautta peruskoulun viidennen ja kuudennen luokan oppilaat voivat saada elämyksellisen ja aivan erityisen kosketuksen oopperataiteeseen. Tarkoitus on luoda omaan kouluun koululaisooppera ammattimuusikoiden ja ammattilaulajien kanssa. Kansallisooppera on tuottanut koululaisoopperoita jo yli 10 vuoden ajan. Uusin oopperoista oli Atso Almilan Auringonkukat (2009). Koululaisoopperoiden myötä omakohtaista kokemusta oopperan tekemisestä on saanut yli 10 000 oppilasta eri puolilla Suomea. Koululaiset esiintyvät oopperan kuorossa ja heillä voi olla myös pieniä rooleja. Oppilaiden lisäksi oopperassa esiintyy 2–3 ammattilaulajaa ja orkesterina toimii pianisti. Projektiin kuuluu myös valmisteluvaihe, jossa 30-60 oppilaan ryhmä perehtyy opettajansa johdolla teoksen musiikkiin ja roolihahmoihin sekä opettelee näyttämöilmaisua. Aiheeseen perehdytään Oopperalta saadun materiaalipaketin turvin ja itse esityspäivänä ooppera harjoitellaan ja ohjataan valmiiksi pukuineen, maskeerauksineen ja lavasteineen. Lopullisena yleisönä toimivat vanhemmat ja koulutoverit. (Kansallisooppera 2011.)

Tulevaisuuden retki – Turku 3011 lastenoopperaa voidaan pitää koululaisoopperana. Kansallisopperan taidekasvatusprojektista se eroaa eniten toteutustavaltaan. Tässä projektissa lapset eivät osallistuneet itse esitykseen, vaan he osallistuivat itse oopperan tekemiseen.

4 TULEVAISUUDEN RETKI TAIDEKASVATUSPROJEKTINA

Syksyllä 2010 minua pyydettiin laulamaan *Tulevaisuuden retki – Turku 3011* lastenoopperaan. Harjoituskausi oli jo käynnissä ja miessolistista oli vielä puute. Vaikka olen tenori ja kyseessä oli baritonirooli, olin innokas tarttumaan tilaisuuteen. Olin aikaisemmin tehnyt yhteistyötä oopperan toisen laulajan Kirsti Tuomisen kanssa operettikonserttien muodossa ja hänen ehdotuksestaan astuin työryhmään mukaan, ja sain kunnian päästä osallistumaan uuden teoksen tekemiseen. Teosta esitettiin helmikuussa 2011 kahdessatoista turkulaisessa alakoulussa ja saman vuoden elokuussa Turun Musiikkijuhlilla.

4.1 Luovuus irti työpajoissa

Taidekasvatusprojektien tärkein anti on lapsen luovuuden ruokkiminen ja korkealaatuisten taide-elämysten antaminen. Tulevaisuuden retki -lastenoopperaa ei olisi syntynyt ilman lasten luovaa työpanosta. Työpajoissa 12 Turun alakoulua tutustui oopperan maailmaan ja itse oopperan tekemiseen. Työpajoja järjestettiin lukuvuonna 2009-2010 ja itse teos sai ensiesityksensä helmikuussa 2011.

Kirjailija Emma Puikkonen järjesti librettopajoja kolmessa eri koulussa, säveltäjä Markku Klami piti kolme työpajakertaa improvisoidusta säveltämisestä ja teatteri-ilmaisuohjaaja, nukketeatteritaiteilija Pia Kalenius piti kolmessa koulussa lavastustyöpajan, jossa ideoitiin lavastusta pienoismallien avulla libreton pohjalta.

Kari Uusikylän mukaan lasten luovuutta voidaan tukea mm. seuraavilla tavoilla:

- järjestämällä lapsille paikkoja luovaan toimintaan
- antamalla lapselle materiaaleja ja välineitä
- rohkaisemalla lasta luovaan toimintaan
- asettamalla lapsen tuotoksia esille painottamatta kuitenkaan liikaa niiden laatua
- antamalla esimerkkiä omalla luovalla työllä
- luomalla arvostelusta vapaa ilmapiiri ja lupa luoda
- antamalla tyttöjen ja poikien tehdä samoja asioita
- antamalla lapsen olla erilainen, oma persoonallisuutensa ja

- viljelemällä hyväntahtoista huumoria

  (Uusikylä 2001, 21)

Työpajoissa toteutui moni asia kyseiseltä listalta. Oppilaille oli paikka sekä materiaalit ja välineet virikkeelliseen ja luovaan toimintaan. Työpajoissa lensi huumori, kun lapset saivat toteuttaa mitä radikaaleimpia ja eriskummallisimpia ideoitaan. Kunkin oma persoonallisuus pääsi esiin ja erilaisuuteen ja luovaan toimintaan kannustettiin. Ohjaajat toimivat taidekasvattajina ja näyttivät esimerkkiä omalla luovalla työllään.

4.1.1 Librettotyöpajat

Kirjailija Emma Puikkonen järjesti kolme kahden tunnin työpajaa kolmessa turkulaisessa alakoulussa. Puikkonen laati oopperan libreton ja hän sanoo lopputuloksen olevan n. 60 prosenttia lapsilta ja 40 prosenttia häneltä itseltään.

Puikkonen kertoo Lapsen maailma lehdessä lasten visioiden anarkistisuuden ja valta-asemien kääntymisen ylösalaisin huimanneen välillä häntä. Kyseisessä haastattelussa hän sanookin, etteivät lapset ole sellaisia kuin aikuiset kuvittelevat, he eivät toimi muotin mukaan. (Lapsen maailma 6-7 2011 Ulla Wilberg, 50.)

*Tulvaisuuden retki-o*opperan tulevaisuudessa asiat ja esineet lentävät. Yksi vaihtoehto on laiskojen tulevaisuus, jossa mitään ei tarvitse tehdä ja ruokaa saa pelkästään ajattelemalla. Eläinteema, varsinkin puhuvat eläimet, tuli esille monissa kirjoituksissa. Olisiko eläimet lasten mielestä luotettavampi turva kuin aikuiset ja omat ystävät?

Työpaja muodostui draamaharjoituksista ja kirjoittamisesta. Kirjoittamisen prosessi toteutui pajoissa yhteisöllisen käsikirjoittamisen menetelmällä. Näin ollen yksi keksi idean, jota toinen lähti viemään eteenpäin. Ideat sekoittuvat, eikä kukaan lopuksi tiennyt, mistä teksti tuli. (Lapsen maailma 6-7 2011 Ulla Wilberg, 50.)

Libreton pohjaksi lapsilta tuli henkilöiden nimet, ideat ja ajatukset. Kieli ja riimittely, sekä rakenne oli Emma Puikkosen käsialaa.

4.1.2 Sävellystyöpajat

*Tulevaisuuden retki-o*opperan säveltäjä Markku Klamin lähtökohta oli, että musiikkia voi tehdä ilman nuotinlukutaitoa. Nuotinlukutaito ja musiikkiharrastus eivät olleet edellytyksenä sävellystyöpajoihin osallistuneille lapsille. Nuotinnushan on länsimaisen taidemusiikin traditio ja huipentuu taidemusiikkiin, jossa improvisaatiolle on hyvin vähän tilaa. Tähän

projektiin haluttiin nimenomaan oppilaita, jotka eivät harrastaneet musiikkia, jotta musiikkia voitaisiin luoda mahdollisimman paljon improvisaation ja tuntemusten pohjalta.

Lapsen maailma lehdessä Klami toteaa säveltämisen lähteneen liikkeelle eri aikakausien musiikkiin ja kulttuuriin tutustumisella. Vaikutteita äänimaailmaan haettiin kaikista mahdollisista äänistä ulkoa ja sisältä. Klami toteaa että epämusikaalista ihmistä ei olekaan. (Lapsen maailma 6-7 2011 Ulla Wilberg, 50-51.)

Alkuperäinen idea lasten osallistumisesta Tulevaisuuden retki -oopperan säveltämiseen ei kuitenkaan toteutunut. Lopullinen teos on täysin Klamin käsialaa ja uskon että jos lapset olisivat saaneet edes mielipiteillään vaikuttaa sävellyksen lopulliseen muotoon, niin lopputulos olisi ollut onnistuneempi. Nyt ooppera jäi sävelkieleltään liian monotoniseksi ja etäiseksi lasten mielikuvista ja heidän keksimästään tarinasta.

Sävellystyöpajat kuitenkin tuottivat tulosta ja Pääskyvuoren koulussa kuultiin oopperan ensiesityksen yhteydessä 15 minuutin mittainen sävellys. Äänimaailman muodostivat erilaiset rytmi- ja kielisoittimet sekä huilut. Sävellys oli improvisaatiopohjainen ja sisälsi paljon vaikutteita kaikista äänistä mitä ihminen ympärillään kuulee. Näin ollen luovuuden vapauttaminen ja siihen kannustaminen ainakin tapahtui.

4.1.3 Lavastustyöpajat

Lasten ideat ja itse tuotetut elementit näkyvät tarinan lisäksi selkeimmin lavasteissa. Läpi oopperan taustalle projisoitiin lasten piirustuksia, jotka muodostivat värikkään ja visuaalisen maailman. Pajoissa tehtiin paperinukkeja ja Pia teki esityksessä käytetyt nuket oppilaiden piirustusten ja paperinukkien pohjalta. Nukketeatteri oli vahva elementti koko oopperassa ja suurimmat naurut kirvoittivat hassut hahmot jotka välillä vyöryivät ja välillä lensivät lavalle.

Lapset piirsivät ja loivat innolla oopperan lavasteita. Tämä työpaja oli avartava kulttuurikokemus, jonka lopputulos jäi hyvin näkyviin. Lasten signeeraukset omissa kuvissaan näkyivät nukeissa, oopperan kuvituksessa, mainosjulisteissa ja käsiohjelmassa (LIITE 1).

5 LASTEN TUNTEMUKSET TULEVAISUUDEN RETKESTÄ JA OMAT KOKEMUKSET LASTENOOPPERAN TEKEMISESTÄ

Oopperan solistina ja tekijäkaartilaisena minun täytyy ihailla sitä miten hyvin lapset jaksoivat seurata esityksiä. Yhdessäkään kouluissa ei ollut häiriökäyttäytymistä. Oppilaat reagoivat spontaanisti, nauroivat, buuasivat, tai antoivat raikuvia suosionosoituksia. Ooppera sisälsi myös interaktiivisen hetken jossa lapset saivat päättää lopputuloksesta. Tämä tapahtui loppupuolella oopperaa ja herätteli yleisöä sopivasti jos puutumista oli jo havaittavissa.

Oopperan atonaalinen modernimusiikki ei ollut helppoa kuunneltavaa ja pituuttakin tuli hieman aiottua enemmän. Alkuperäinen suunnitelma oli pitää ooppera puolentunnin mittaisena jolloin sen vauhdikkuus ja seurattavuus olisi pysynyt lapsiystävällisenä, mutta lopulliseksi kestoksi tuli kokonainen tunti. Toisaalta en halua tässä nyt kompastua siihen perisyntiin että lukisin nämä asiat pahaksi, tai arvioisin ennalta että lapsiyleisö ei sellaisesta pidä.

Monilla lapsikatsojista oli varmasti ennakkokäsityksiä esitykseen tullessaan. Heitä saattoi jännittää, pelottaa ja vanhemmilla oppilailla oli selkeitä välinpitämättömyyden tunteita. Monet koulujen luokista olivat ennen oopperaesitystä tutustuneet teokseen, librettoon ja musiikkitunneilla oopperaan yleensä.

Lapset olivat haasteellinen yleisö. Me annoimme suurimmalle osalle ensikosketuksen oopperaan ja juuri siinä olikin (teoksen mahdolliset puutteet huomioiden) sen vahvuus. Lastenoopperan tarkoitus oli antaa elämyksellinen ja rehellinen taidenautinto sekä esitellä ooppera yhtenä taidemuotona.

Seuraavista palautteista ilmenee miten tällainen taidemuoto kohtasi lasten odotukset ja mitä mieltä he olivat oopperasta. Erään koulun musiikinopettaja keräsi oppilailtaan oopperan kuulemisen jälkeen kirjallista ja suullista palautetta. Neljäsluokkalaisten mielestä *Tulevaisuuden retken* suurimpana miinuksena oli pituus. Tämä kommentti toistui lähes jokaisessa vastauksessa. Vaikka esitys sinällään pidettiin ”ihan kivana” niin loppua kohti se alkoi kyllästyttämään. Tämän katson johtuneen lasten kommenteista päätellen sekavasta ja epäselvästä juonesta.

Monissa palautteissa moitittiin laulajien artikuloinnin epäselvyyttä ja musiikin liiallista volyymia. Nämä palautteet lukisin nimenomaan ”tuoreiden korvien” syyksi. Dynaamiset

vaihtelut loistavat poissaolollaan nykypäivän musiikista ja oopperalaulu kalskahtaa korvaan jos siihen ei ole tottunut.

Selkeästi kylmiksi olivat jääneet oppilaat jotka ilmaisivat asian näin:

”Ei hyvä. Koska ooppera oli tylsä ja lapsellinen. Ihan huono!”

sekä

”En tykännyt siitä koska en pidä muutenkaan oopperasta.”

Ensimmäisestä kommentista olen itse aistivinani vahvan negatiivisen ennakkokäsityksen oopperaa kohtaan. Tarinan tylsyys ja lapsellisuus koetaan ehkä uhaksi omalle varhaisteinivaiheelle ja se jarruttaa tarinaan heittäytymistä. Toisen kommentin kirjoittaja sanoo, ettei pidä muutenkaan oopperasta. Ehkä hän on joskus käynyt oopperassa ja alkanut jo muodostaa omaa musiikillista mielipidettään.

Positiivisuudessaan työryhmän mieltä lämmitti seuraava kommentti:

”Se oli hyvä lastenooppera ja kerron miksi se oli hyvä. Sen takia koska ne laulajat lauloivat todella hyvin ja oli todella hauska.”

Mielipiteissä ja logiikassa esiintyi siis hajontaa. Osa tykkäsi juonesta, osasta se oli sekava. Osasta musiikki oli liian kovaa ja toisista kovat äänet olivat parhaita. Musiikin outouteen ja monotonisuuteen lapset eivät kommenteissaan tunnu kiinnittävän samalla lailla huomiota, kuten esimerkiksi Turun Sanomien kriitikko: ”Kokonaisuudessaan esitys oli ainakin aikuisen kriitikon näkökulmasta kimurantti, sillä sävellajiton musiikki ei mukaillut roolihahmojen tunneskaalaa riittävän selkeästi. Esimerkiksi ilon vaihtuessa jännitykseksi tunnelma pysyi kuulokuvaltaan usein identtisenä. *Tulevaisuuden retkestä* jäi päällimmäiseksi mieleen kysymys, mitenköhän lapset kokevat esityksen. Ainakin ooppera on rohkea yritys tehdä heille ajanvietettä taiteen muodossa” (Turun Sanomat 8.8.2011 Matias Mattila, 17).

Kritiikin loppukaneetti on osuva. Projekti oli nimenomaan rohkea yritys tehdä ajanvietettä lastenoopperan muodossa. Tarkoitus ei ollut tarjota itsestään selviä totuuksia tai ympäripyöreitä aiheita. Lasten keksimä tarina jo sinällään osoittaa miten havainnollistavia lapset nykyään ovat. Kannattelevat teemat läpi oopperan olivat yksinäisyys, kaverin etsintä ja ilmastonmuutos. Tekijänä olisin toivonut että myös musiikillinen monimuotoisuus ja tapahtumarikkaus olisivat ilmentäneet näitä aiheita.

Toisen luokan oppilaat olivat kokeneet *Tulevaisuuden retken* myös liian pitkänä ja kuulleensa liian kovia ääniä. Alkua pidettiin heidän kommenteissaan liian pitkänä ja tämä oli myös minun mielestäni totta. Yli puolet oopperan ajasta roolihahmot olivat erillään, etsivät toisiaan eri ajoissa. Musiikki olisi tarvinnut enemmän toimintaa ja yllätyksellisyyttä. Toisaalta joku oli maininnut oopperan olleen myös liian lyhyt. Tekstin epäselvyys toistui myös toisen luokan oppilaiden kommenteissa.

Hyvänä he olivat pitäneet lavasteita, vaatetusta ja nukkeja joita esityksessä käytettiin. Erityistä kiitosta nukeista saivat laiskojen tulevaisuudessa tavattu ”paksukainen” sekä Presidentti Tarja Myttö. Loppua joku oli pitänyt ihanana, kun viimeinkin kaveri löytyi ja Turku saatiin pelastettua vaihtelevalta ilmastolta. Oppilaiden avoimuudesta ja vastaanottokyvystä kertoo myös sekin, että orkesterista pidettiin ja ”oopperaääntä” pidettiin hauskana.

Teos tuntui tehneen vaikutuksen sen kuulleisiin lapsiin. Osa piti kuulemastaan ja osa ei ymmärtänyt sitä ollenkaan. Lastenoopperan taidekasvatukselliset tarkoitusperät mielestäni toteutuivat. Toiveissa onkin että tämän kokemuksen myötä myöhemmällä iällä mahdollisesti koettava kynnys mennä oopperaan olisi madaltunut. Tämän lisäksi työpajojen arvo lasten luovuuden ja itsensä ilmaisemisen väylänä oli ainutlaatuinen.

Vuonna 2007 olin mukana Turun oopperakammarin lastenoopperaproduktiossa *Tuhma Hiiri*. Kyseessä oli Šostakovitšin satuooppera. Esitys toteutettiin muutaman solistin sekä pienen kamariorkesterin voimin. Ooppera ohjattiin ja harjoiteltiin kasaan suhteellisen lyhyessä ajassa, mutta lopputulos oli erittäin onnistunut.

Tarina oli kantava ja ooppera sopivan lyhyt. Kyseessä oli satu jossa pieni vallaton hiiri ei ruvennut nukkumaan auringon laskeuduttua ja tapahtumapaikkana oli maatila. Solistit olivat maatilan eri eläinhahmoja. Kaikki eläimet vuorollaan yrittivät saada hiirtä nukkumaan, karrikoituun ja kyseiselle eläimelle sopivaan tyyliin. Musiikki varioi koko ajan ja pysyi liikkeessä tarjoten paljon mielenkiintoisia koukkuja. Jokaisella eläinhahmolla oli oma teemansa ja ooppera koostui ensemble- pätkistä sekä pienistä soololaulunumeroista.

Oopperan lavastus ja puvustus oli hyvin minimalistinen. Jännitteet rakentuivat kantavalle tarinalle sekä mielenkiintoiselle musiikille. Oopperaa esitettiin Turun seudun musiikkiopistolla sekä Naantalin musiikkijuhlilla 2007. Produktio oli erittäin mielekäs ja

olisinkin suonut sen jatkavan esityksiään vielä myöhemminkin. Kyseinen teos on erittäin hyvä satuooppera jota pienetkin lapset jaksavat seurata.

Ero *Tulevaisuuden retken* ja *Tuhman hiiren* välillä on siis selvä. Mielestäni ei ole tarpeellista vertailla näitä teoksia keskenään, koska molemmissa oli hyvät puolensa. Tulevaisuuden retki alkoi Jaana Luuppalan ja työryhmäläisten ajatuksesta vuonna 2008 ja loppui hyvään ja kunnianhimoiseen toteutukseen 2011. Tällä aikavälillä tapahtui paljon hyvää, jolla on kauaskantoiset sivistävät ja kasvatukselliset vaikutukset. Voi olla että *Tulevaisuuden retki – Turku 3011* nousee myöhemmin vielä arvoonsa ja tulevaisuuden lapset löytävät sen hauskuuden menneisyyden lasten luomista visioista.

6 LOPUKSI

Suomen taito- ja taideaineiden opettajajärjestö liitto Staili, tekee työtä taito- ja taideaineiden tuntimäärien lisäämiseksi. Työtä erilaisten kehittämis- ja yhtenäistämishankkeiden muodossa näiden oppiaineiden hyväksi tekee myös Opetusministeriö. Riittääkö tämä, vai tarvitaanko tämän lisäksi vielä yhtenäistä protestihenkeä oppilaitosten, oppilaiden ja vanhempien taholta? Tulevaisuudessa ehkä tarvitaan, sillä jo nyt näkyy merkkejä heikkenevästä kouluhyvinvoinnista. Juuri taito- ja taideaineet antavat nuorille väylän koulutyössä purkaa tuntojaan ja toteuttaa luovuuttaan.

Lastenoopperoiden ja erilaisten taidekasvatusprojektien soisin lisääntyvän jatkossa. Kuten jo todettu, ovat ne oiva keino tutustuttaa lapset taiteen monimuotoisuuteen ja lisäksi ne tarjoavat erilaisia elämyksiä pop-kulttuurin rinnalla.

Suomesta löytyy paljon taidemusiikin ammattilaisia, joiden ammatin harjoittaminen on vähäistä työtilaisuuksien vähyyden vuoksi. Lastenoopperat ovatkin hyvä työnsarka laulajille ja muusikoille. Produktion voi tehdä vähistä elementeistä, sekä edullisesti ja yleisöä löytyy takuuvarmasti esimerkiksi koulukiertueen puitteissa. Asettamalla taiteelliset tavoitteet tarpeeksi korkealle on produktiolla myös omaa ammattitaitoa kehittävä vaikutus, sekä taidekasvatuksellinen päämäärä.

Oli hienoa toimia osana tavoitteellista taidekasvatusprojektia. Uskon, että vähintäänkin yhtä paljon kuin lapsia, tämä projekti kasvatti myös minua niin laulajana kuin taiteilijanakin. Toivon että tämän kaltaisten projektien potentiaali lasten koulutyön elävöittäjänä huomattaisiin ja että itselläni olisi vielä tulevaisuudessa mahdollisuus edesauttaa monipuolista taidekasvatusta.

LÄHTEET

Karppinen, S.; Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous: 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: FINN LECTURA.

Karppinen, S.; Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. Taidon ja taiteen luova voima: kirjoituksia 9-12 vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: FINN LECTURA.

Karppinen, S.; Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2008. Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla: kirjoituksia murrosikäisten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: FINN LECTURA.

Lindgren, M. 2011. Kivempaa kuin telkkarin katselu. Ooppera sanomat 1/2011.

Mattila, M. 2011. Lapsille aikamatkailua oopperan muodossa. Turun Sanomat 8.8.2011.

OPH 2011. Taide ja taito – kiinni elämässä!. Viitattu 12.10.2011 http://www.oph.fi/download/49220_taide_ja_taito.pdf.

Räsänen, A. 2011. Robin Hood tähtää nuoriin katsojiin. Rondo 1/2011.

Staili 2011. Taito- ja taideaineiden avulla ehkäistään pahoinvointia. Viitattu 17.10.2011 http://www.staili.org/dokumentit/071119_Helsingin_Sanomat.pdf.

Suomen Kansallisooppera 2011. Taidekasvatusprojektit. Viitattu 13.10.2011 http://www.ooppera.fi/palvelut/yleisoyhteistyo/taidekasvatusprojektit.

Willberg, U. 2011. Lapsikin voi tehdä oopperaa. Lapsen maailma 6-7 2011.

Liite 1

Käsiohjelma Tulevaisuuden retki – Turku 3011 (kouluesitykset)

1.2.2011 Pääskyvuoren koulu - 2.2.2011 Paattisten koulu
3.2.2011 Ilpoisten koulu - 4.2.2011 Jäkärlän koulun Jäkärlän yksikkö
7.2.2011 Luolavuoren koulu - 8.2.2011 Moision koulu
10.2.2011 Teräsrautelan koulu - 11.2.2011 Vasaramäen koulu
14.2.2011 Lausteen koulu - 15.2.2011 Varissuon koulu
17.2.2011 Kakskerran ja Haarlan koulut

Tulevaisuuden retki

Libretto, librettotyöpajat	Emma Puikkonen
Musiikki, sävellystyöpajat	Markku Klami
Ohjaus	Tapio Väntsi
Lavastus, puvustus, nuket, projisoinnit ja lavastustyöpajat	Pia Kalenius
Kouluesitysten valosuunnittelu ja –ajo	Tapio Väntsi
Hankkeen ideointi	Jaana Luuppala ja työryhmä
Tuottaja	Krista Leivo

Kuva: Roosa

Kuva: J.-K

Oopperan toteutukseen ovat osallistuneet seuraavat koululuokat lukuvuonna 2009 – 2010

Ilpoisten koulun 4a lk.	Jäkärlän alakoulun
Kakskerran koulun 4 lk.	Jäkärlän yksikön 4 lk.
Lausteen koulun 3b-4b lk.	Luolavuoren koulun 3-5 lk.
Moision koulun 4 lk.	Paattisten koulun
Paattisten koulun	Kreivilän yksikön 2 lk.
Paavolan yksikön 5.-6. lk.	Pääskyvuoren koulun 4a lk.
Teräsrautelan alakoulun	Varissuon koulun 4 lk.
Suikkilan yksiön 5a lk.	Vasaramäen koulun 3a lk.

Synopsis

Tarina alkaa tämän päivän Turusta. Koululainen Jaspriina Akuliina Harvahammas saa presidentiltä tehtäväkseen hakea tulevaisuudesta jotain jännää, jotain millä tuoda piristystä arkeen ja kurkkupurkin avaajan. Jaspriina hyppää lentävän pianon matkaan ja matka eri tulevaisuuksiin alkaa. Lentävien tulevaisuus voi olla liian nopea, mutta laiskojen tulevaisuus taas liian hidas tarjotakseen Jaspriinalle etsimänsä. Eräässä tulevaisuudessa hän tapaa ikätoverinsa Kasperin, joka on keksijä. Yhdessä Kasperin kanssa Jaspriina löytää etsimänsä.

Mutta mitä käy, kun Kasperin keksimä pakkasvipu annetaan aikuisten käyttöön? Onko karkkisuihkeesta apua, kun sää on sekaisin? Mitä Jaspriina lopulta vie presidentille? Kuka pelastaa Turun tulevaisuuden?

Tulevaisuuden retki

Turku 3011 -lastenooppera

Rooleissa

Kirsti Tuominen	Jaspriina Akuliina Harvahammas Möttönen Kertoja
Timo Turunen	Kasper, koululainen tulevaisuudesta Kertoja Presidentti
Pia Kalenius	Lentävä Kuhnuri Lentävä neiti Nukettaja

Kuva: lavastustyöpajat

Kuva: Oskari

Kamariyhtye

Piano ja musiikin johto	Pasi Helin
Viulu	Riikka Lehtimäki
Sello	Matti Moilanen
Klarinetti	Harri Wallenius
Käyrätorvi	Katja Reinisalmi
Lyömäsoittimet	Sam Frödjö

Teoksen tilaaja: ArtSoppa ry - Turku 2011 kulttuuripääkaupunkivuotta varten
Tuotanto: Turku 3011 –lastenooppera –työryhmä, ArtSoppa ry
Kesto: 1 h

TURKU ● ÅBO 2011
EUROOPAN KULTTUURIPÄÄKAUPUNKI

Oopperan seuraavat esitykset:
Oopperan yleisöesitykset järjestetään elokuussa.
Esitykset ovat osa Turun musiikkijuhlien ohjelmaa.
Esityspäivät ja -ajat:
lauantai 6.8.2011 kello 15.00
maanantai 8.8.2011 kello 16.00
maanantai 8.8.2011 kello 18.00
tiistai 9.8.2011 kello 18.00
Kaikki esitykset pidetään Turun Linnateatterin teatterisalissa.
Lippuja esityksiin voi ostaa ennakkoon Turun musiikkijuhlien lipunmyynnistä.
Koululaiset perheineen ovat lämpimästi tervetulleita!

käsiohjelmaja oopperan juliste: Krista Leivo

TMJ.FI

Oopperaa tukevat: ALFRED KORDELININ SÄÄTIÖ, VARSINAIS-SUOMEN KULTTUURIRAHASTO, LUSES, TOP-Säätiö, Puppet Studio ry, VARSINAIS-SUOMEN TAIDETOIMIKUNTA, RahtiTeatteri FraktTeatern, SELKU

Kulttuurissa mukana: FINNAIR, HARTWALL, MTV MEDIA, HARTELA, hellas, KANTELETAR, MANDATUM LIFE, SOKOS HOTELS, ATOK, TALLINK